כפר עולמי · יחידה 5: יישובים כפריים ועירוניים · חוברת קטנה

ערי עולם

מהדורה למורה · תשובות לשלוש הרמות: בסיסי · ז׳ רגיל · מתקדם

התשובות מופיעות ראשונות. אחריהן: מהלך שיעור מוצע, הצעות לבידול, משחקים לשיעור ופרטים לוודא.

תשובות – רמה בסיסית

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. עיר עולם	ה
2. גלובליזציה	א
3. חברה רב-לאומית	ג
4. מדדי עיר עולם	ב
5. מבנה פעמון	ד

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. קו המגדלים של תל אביב מהים.	קו רקיע
2. רשת מזון מהיר שמגישה מנה מקומית.	עולמקומיות
3. שכונת יוקרה ליד שכונה צפופה וענייה.	בידול מרחבי

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה זו עיר עולם?	ב. עיר שמחוברת לכל העולם ומשפיעה עליו	עיר עולם היא צומת של כסף, החלטות ואנשים.
2. מה יש במרכז של עיר עולם?	א. מגדלים גבוהים	הקרקע במרכז יקרה, ולכן בונים לגובה.
3. מה יש בכל עיר עולם?	ג. שדה תעופה עם טיסות לכל מקום	עיר עולם מחוברת לעולם בטיסות רבות.
4. איזו מהערים היא עיר עולם?	ד. לונדון	לונדון מחוברת לכל העולם.
5. איפה הבניינים נמוכים יותר בעיר עולם?	א. רחוק מהמרכז	ככל שמתרחקים מהמרכז, הבניינים נמוכים.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. בערי עולם גרים רק אנשים עשירים.	לא נכון	בערי עולם גרים עשירים וגם עניים.
2. מערי עולם יוצאות החלטות שמשפיעות על מקומות רחוקים.	נכון	נכון, שם נמצאות הנהלות של חברות גדולות.
3. כל ערי העולם שוכחות לגמרי את התרבות המקומית שלהן.	לא נכון	כל עיר שומרת גם על משהו משלה.
4. במרכז עיר עולם יש מגדלים גבוהים.	נכון	נכון, כי הקרקע במרכז יקרה מאוד.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה
1. אילו הייתם מבקרים בעיר עולם, מה הייתם רוצים לראות?	הייתי רוצה לראות את המגדלים הגבוהים ואת המוזיאונים, כי מעולם לא הייתי במקום כל כך גדול.
	מהעולם: מסעדת פיצה. מקומי: דוכן פלאפל ושוק ירקות.

2. כתבו דבר אחד מהעולם ודבר אחד מקומי שיש ביישוב שלכם.	

כרטיס יציאה: מהי עיר עולם? · תנו דוגמה לעיר עולם. · מה יש במרכז של עיר עולם? — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

תשובות – רמת ז׳ רגילה

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. עיר עולם	ה
2. גלובליזציה	ו
3. חברה רב-לאומית	ב
4. מדדי עיר עולם	ד
5. מבנה פעמון	ג
6. בידול מרחבי	א

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. קו המגדלים של תל אביב מהים.	קו רקיע
2. רשת מזון מהיר שמגישה מנה מקומית.	עולמקומיות
3. שכונת יוקרה ליד שכונה צפופה וענייה.	בידול מרחבי
4. מגדלים במרכז העיר ובתים נמוכים בשוליים.	מבנה פעמון

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה קובע אם עיר היא עיר עולם?	ב. ההשפעה שלה על הכלכלה הגלובלית	עיר קטנה יחסית יכולה להיות עיר עולם בזכות השפעתה.
2. איזה מדד משמש לדירוג ערי עולם?	ג. מספר ההנהלות של חברות רב-לאומיות ובנקים	הנהלות בין-לאומיות מראות כמה העיר מחוברת לכלכלה העולמית.
3. מדוע נוצר ״מבנה פעמון״ בקו הרקיע?	א. כי הקרקע במרכז יקרה ובונים בו לגובה	מחיר הקרקע הגבוה במרכז מעודד בנייה לגובה.
4. מהו בידול מרחבי?	ד. הפרדה בין קבוצות אוכלוסייה במרחב העיר	שכונות יוקרה ושכונות עוני נפרדות זו מזו.
5. איזו דוגמה מתאימה לעולמקומיות?	א. רשת מזון בין-לאומית שמגישה מנה מקומית	השילוב בין הגלובלי למקומי הוא עולמקומיות.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. הגלובליזציה היא הסיבה העיקרית להתפתחות ערי העולם.	נכון	נכון, הקשרים בין מדינות יצרו צורך בצמתים מרכזיים.
2. מרכזי ערי עולם שונים לגמרי זה מזה במראה.	לא נכון	המרכזים נראים לעיתים כמעט זהים, עם מגדלים מודרניים דומים.
3. בערי עולם רבים מעובדי השירותים הם מהגרים.	נכון	נכון, והם גרים לעיתים בשכונות צפופות.
4. כדי להיות עיר עולם, עיר חייבת למנות לפחות 20מיליון תושבים.	לא נכון	מה שקובע הוא ההשפעה הגלובלית, לא רק מספר התושבים.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה

1. מנו שלושה מדדים לדירוג עיר עולם, והסבירו מה כל אחד מראה.	הנהלות של חברות רב-לאומיות – מראות שמהעיר מנהלים עסקים בעולם. נמל תעופה עם יעדים רבים – מראה חיבור פיזי לעולם. מוסדות תרבות וכנסים בין-לאומיים – מראים השפעה תרבותית.
2. הסבירו כיצד בידול מרחבי נוצר בעיר עולם.	שכר גבוה למנהלים ולאנשי מקצוע מאפשר להם לגור בשכונות יקרות. עובדי שירותים בשכר נמוך, רבים מהם מהגרים, יכולים לגור רק בשכונות זולות וצפופות, וכך נוצרת הפרדה.
3. האם עולמקומיות טובה לעיר? כתבו עמדה ונמקו בדוגמה.	לדעתי כן, כי היא מאפשרת ליהנות ממגוון עולמי ולשמור על זהות מקומית. לדוגמה, שוק עירוני ותיק שבו לצד מאכלים מקומיים יש דוכנים של מטבחים מהעולם.

כרטיס יציאה: מהי עיר עולם? · מהו מבנה פעמון? · תנו דוגמה לעולמקומיות. — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

תשובות – רמה מתקדמת

חלק א׳ 1 – התאמה	תשובה
1. עיר עולם	ח
2. גלובליזציה	ב
3. חברה רב-לאומית	ד
4. מדדי עיר עולם	א
5. מבנה פעמון	ג
6. בידול מרחבי	ו
7. עולמקומיות	ה
8. קו רקיע	ז

חלק א׳ 2 – השלמה	תשובה
1. קו המגדלים של תל אביב מהים.	קו רקיע
2. רשת מזון מהיר שמגישה מנה מקומית.	עולמקומיות
3. שכונת יוקרה ליד שכונה צפופה וענייה.	בידול מרחבי
4. מגדלים במרכז העיר ובתים נמוכים בשוליים.	מבנה פעמון

חלק ב׳ – שאלה	תשובה	הסבר
1. מה מגדיר עיר עולם לפי הקטע?	ב. מידת השליטה וההשפעה על הכלכלה הגלובלית	השפעה, לא גודל, היא העיקר.
2. מהו ״קיטוב תעסוקתי״?	א. פער בין אנשי מקצוע בשכר גבוה לעובדי שירותים בשכר נמוך	כלכלת ערי העולם יוצרת שני קצוות של שכר.
3. מה מבטא מבנה הפעמון?	ג. את הקשר בין מחיר הקרקע לגובה הבנייה	מחיר קרקע גבוה במרכז מוביל לבנייה גבוהה.
4. מדוע שאלת היותה של תל אביב עיר עולם פתוחה לדיון?	ד. כי יש לה קשרים עולמיים, אך היא קטנה מהערים שבראש הסולם	התשובה תלויה במדדים שבוחרים.
5. מה קורה לתושבים ותיקים כשהעיר מתייקרת?	א. הם נדחקים לשוליים	ההתייקרות מקשה עליהם להישאר.

נכון / לא נכון	תשובה	הסבר / תיקון
1. קישוריות אווירית היא אחד המדדים לדירוג ערי עולם.	נכון	נכון, מספר היעדים והנוסעים מעיד על חיבור לעולם.

2. לפי הקטע, הכלכלה הגלובלית מתפזרת באופן שווה בכל הערים.	לא נכון	היא מתרכזת בכמה צמתים – ערי עולם.
3. שכונות עשירות ועניות בערי עולם נמצאות לעיתים במרחק קצר זו מזו.	נכון	נכון, זהו ביטוי חד של בידול מרחבי.
4. עולמקומיות פירושה מחיקה מלאה של התרבות המקומית.	לא נכון	עולמקומיות היא שילוב של הגלובלי עם המקומי.

חלק ג׳ – שאלה	תשובה לדוגמה
1. נתחו בשרשרת סיבה ותוצאה כיצד הגלובליזציה מובילה לבידול מרחבי בעיר עולם.	גלובליזציה ← הנהלות ושירותים מתקדמים מתרכזים בעיר ← משרות בשכר גבוה לצד משרות שירות בשכר נמוך ← ביקוש לדיור יוקרה ועליית מחירים ← עובדי השירותים נדחקים לשכונות זולות וצפופות ← הפרדה מרחבית.
2. האם תל אביב היא עיר עולם? כתבו טיעון מבוסס עם לפחות שני מדדים בעד ושניים נגד, והכריעו.	בעד: ריכוז חברות טכנולוגיה ומשרדים של חברות בין-לאומיות; מע״ר עם מגדלים וקשרים עסקיים עולמיים. נגד: אוכלוסייה קטנה ביחס לערי הצמרת; נמל תעופה עם פחות יעדים מערי הצמרת. הכרעתי: עיר עולם בדרג בינוני.
3. השוו בין שתי ערי עולם לבחירתכם במבנה הפעמון ובעולמקומיות: מה דומה ומה שונה?	לונדון וטוקיו: בשתיהן מע״ר עם מגדלים ומבנה פעמון. שונה: בלונדון המגדלים לצד מבנים היסטוריים נמוכים; בטוקיו צפיפות מגדלים גבוהה יותר. עולמקומיות: בשתיהן רשתות בין-לאומיות לצד אוכל ומסורת מקומיים ייחודיים.
אתגר: בנו ״כרטיס דירוג״ לשלוש ערים (למשל תל אביב, עיר אירופית ועיר אסייתית): בחרו ארבעה מדדים, תנו לכל עיר ציון 1–5בכל מדד על סמך מידע שמצאתם, חשבו ציון כולל והסבירו את הדירוג.	דוגמה למדדים: הנהלות בין-לאומיות, יעדי טיסה, מוסדות תרבות, כנסים. העיר האירופית מקבלת ציונים גבוהים בכל המדדים; תל אביב גבוהה בטכנולוגיה ובכנסים אך נמוכה בגודל ובטיסות. מסקנה: דרג בינוני.

כרטיס יציאה: כתבו שני מדדים לדירוג ערי עולם. · מהו קיטוב תעסוקתי? · מה דעתכם: האם תל אביב היא עיר עולם? משפט אחד. — מצופה תשובה קצרה שמשתמשת במושג אחד לפחות.

מהלך שיעור מוצע (45 דקות)

פתיחה (5 דק׳): משחק "איש תלוי" על אחד המושגים באתר, על הלוח הכיתתי.

מושגים וקריאה (15 דק׳): כל תלמיד/ה בחוברת ברמה המתאימה; קוראים בזוגות ומסמנים את המושגים בקטע.

חלקים א׳–ב׳ (12 דק׳): עבודה עצמית, בדיקה בזוגות בעזרת המושגים.

חלק ג׳ או "חידון מהיר" (10 דק׳): שיחה על שאלה פתוחה אחת, או חידון כיתתי בקבוצות על הלוח.

סיום (3 דק׳): כרטיס יציאה ✂.

בידול בכיתה

- בסיסי: משפטים קצרים, מחסן מילים, משפטי פתיחה. אפשר לקרוא בקול ולעבוד בזוג.
- ז׳ רגיל: אותם מושגים, קטע ארוך יותר ושלוש שאלות חשיבה.
- מתקדם: קטע עשיר, השלמה בלי מחסן מילים, אתגר חוקרים.
- כל הרמות עובדות על אותם מושגים – כך אפשר לקיים דיון כיתתי משותף.

משחקים לשיעור באתר

חידון מהיר (גם במצב לוח כיתתי), איש תלוי, טריוויה ב־3 רמות, התאמת מושגים, זיכרון ומרוץ נכון/לא נכון: https://geo-z-chovrot-tiny.sites.tab.bot/

לוודא לפני השיעור

- לונדון וניו יורק בראש דירוגי ערי העולם
- חלק מהדירוגים מציבים את תל אביב בשכבה הבינונית של ערי העולם (דרג בטא)
- נמל התעופה של אטלנטה מהעמוסים בעולם
- בלונדון מדוברות יותר מ- 300שפות
- בתחנת רכבת בטוקיו עוברים מיליוני נוסעים ביום
- סינגפור מהנמלים העמוסים בעולם
- מגדל אייפל – תוכנן להיות מפורק אחרי עשרים שנה
- הכינוי ״התפוח הגדול״ נפוץ כמאה שנה
- בתל אביב מאות מיזמים טכנולוגיים חדשים בכל שנה

יצרה: רוית ראש בן ישי